

Ludo Permentier

taal:
unie

van Dale

Pelckmans

© Nederlandse Taalunie en Ludo Permentier, 2014
De adviezen zijn gebaseerd op www.taaladvies.net,
de website met taalhulp van de Nederlandse Taalunie.
Inspirator voor het boekje was Steven Vanhooren van
de Taalunie.

Voor hun scherpe taalblik en adviezen, dank aan:
Carla Beverwijk, Theo de Boer, Fonnie Haverkort,
Klaas Heemskerk, José Vandekerckhove en de
leerkrachten van het Sint-Pieterscollege in Leuven
en het Sint-Janscollege in Meldert.

www.taalunie.org | www.taalhelden.org

Ontwerp & druk: Uitgeverij Pelckmans
Lay-outuitvoering: puurprint
Illustraties: Studio Pok!Pok! - Paul Nauwelaerts
Oplage: 300.000 exemplaren
978 90 822134 0 9
NUR 110
D/2014/0055/209

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave
mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt, op
welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de Nederlandse Taalunie.

Beste Taalheld

Dit boekje is iets heel bijzonders. Als je het gebruikt, word je een held!

Het gaat over taal – en wel over de taal die je dagelijks hoort, spreekt, leest en schrijft: het Nederlands. Zelfs al spreek en schrijf je het iedere dag, het is niet altijd makkelijk om het Nederlands onder de knie te krijgen. Dit boekje helpt je hierbij.

Het is een handig boekje met regels over enkelvoud en meervoud, over d's en t's, over aaneenschrijven of los en hoe je iets kunt formuleren. En omdat taal ook gewoon leuk is, hebben we er spelletjes in opgenomen om je taalvaardigheid mee aan te scherpen. Zo word je al spelend een Taalheld.

Dat hoop ik, samen met de auteur, uitgevers en distributeurs die dit boekje mogelijk maken. En die ik hierbij van harte dank.

Geert Joris

algemeen secretaris Nederlandse Taalunie

How do you write a number in letters?

- acht honderd twintig
- achthonderd twintig
- achthonderdtwintig

Een telwoord schrijf je zo veel mogelijk als één woord. Hier wordt het dus: *achthonderdtwintig*. Alleen achter *duizend* komt een spatie en woorden als *miljoen* en *miljard* staan apart. Dus: *twee miljoen zeshonderdduizend achthonderdtwintig*.

Die regel volgen we ook als het om een jaartal gaat: *negentienhonderdachttien* maar *tweeduizend veertien*.

een aantal***What is good?***

- Een aantal meisjes wil nooit meer mee met die jongens.
- Een aantal meisjes willen nooit meer mee met die jongens.

Allebei goed.

Soms kan het alleen in het enkelvoud, bijvoorbeeld als je wil zeggen hoe groot de groep is:

*Het aantal meisjes dat nooit meer mee wil met die jongens, wordt groter.
Een groot aantal jongens vindt dat niet erg.*

Antwoord!***Are these two sentences in the imperative form written correctly?***

- Antwoord op de vraag, beste vriend.
- Antwoord op de vraag, jongens.

Er staat geen t achter *antwoord*, en dat kan je horen als je het werkwoord vervangt door 'geef antwoord': *geef antwoord, beste vriend; geef antwoord, jongens*. Of je één persoon aanspreekt of meer personen, het bevel of verzoek blijft enkelvoud.

apostrof

Waar dient de apostrof voor?

Er zijn vijf gevallen:

1 de open lettergreep

Om een open lettergreep open te houden, hebben we soms een apostrof nodig. Dat gebeurt als we een s toevoegen om een meervoud te maken: *een piano – twee piano's, een baby – twee baby's*.

We doen hetzelfde om een bezitsvorm te maken na een open lettergreep. Enkele voorbeelden: *oma's huis, papa's verjaardag, Aya's vriendinnen, Theo's verlanglijstje*.

Het is dus niet nodig een apostrof te gebruiken als er geen open lettergreep is of als het woord eindigt op de e die we een stomme of doffe e noemen. Enkele voorbeelden: *twee laptops, mijn moeders auto, drie lentes geleden, Annekes feestjurk, veel iPhones*.

Een apostrof is ook niet nodig als de laatste klinker met twee of meer letters, of met een accent geschreven wordt: *Maries nieuwe huis, Britneys boek, verschillende niveaus, twee cafés*.

2 bezitsvorm na een sisklank

Van een eigenaam die eindigt met een sisklank (s, sj, z) noteren we de bezitsvorm met een apostrof alleen: *Roos – Roos' ouders, Lars – Lars' woonplaats, Max – Max' huisdieren*. Soms hoor je die bezitsvorm niet. Het verschil tussen *Ans vrienden* en *Ans' vrienden* is niet te horen. Daarom kan je beter zeggen: *de vrienden van An* of *de vrienden van Ans*.

3 weglating

In sommige uitdrukkingen schrijven we een woord niet voluit, maar plaatsen we een apostrof waar er letters zijn weggelaten. Enkele voorbeelden: *'s morgens* ('des morgens'), *'k wil het niet* ('ik wil het niet'), *zo'n zonsondergang* ('zo een zonsondergang').

4 verkleinwoord na -y

Als er voor een y aan het eind van een woord een medeklinker komt, en we spreken de y uit als 'ie', gebruiken we een apostrof om een verkleinwoord te schrijven: *baby'tje, pony'tje*.

Dus geen apostrof bij *cowboytje* (y van *cowboy* wordt als j uitgesproken) of *lelietje* (ie van *lelie* wordt als ie geschreven).

5 letter- of cijferwoord

Een letterwoord lees je als de naam van een of meer losse letters. De uitgang *-tje* of de meervouds-s gebruik je in dit geval met een apostrof. Ook tussen een cijfer en de uitgang komt een apostrof: *een tv'tje, twee tv's, een gsm'etje – twee gsm's, een 6'je, een A4'tje – twee A4's*.

bankbiljet

Hoe moet ik dat spellen?

- een twintigeurobiljet
- een 20 eurobiljet
- een €20-biljet

Ze zijn alle drie correct. Je kan ook schrijven: *een biljet van 20 euro* of *een biljet van twintig euro*.

BBQ

Hoe schrijf je dat woord voluit?

- barbecue
- barbeque

Het is *barbecue*, en het werkwoord is *barbecueën – ik barbecue – jij barbecuet – wij hebben gebarbecued*.

Als we het woord met een (Engelse) afkorting schrijven, zien we wel een Q: *BBQ*.

behoren tot een van de ...

Kan je dat wel zeggen: Hij behoort tot een van de beste voetballers van onze klas?

Liever niet. Als we zeggen dat iemand *ergens toe behoort*, dan denken we altijd aan een groep of een gezelschap. Je kan niet behoren tot *één iemand*. Het kan wel op deze twee manieren:

Hij behoort tot de beste voetballers van onze klas.

Hij is een van de beste voetballers van onze klas.

ben maar / wees maar

Zijn dit goede Nederlandse zinnen?

- Ben maar blij dat er nog eten is.
- Wees maar blij dat er nog eten is.

Wees is de imperatief of gebiedende wijs van het werkwoord *zijn*.

De tweede zin is correct.

(het) best(e)

Wat moet je zeggen?

- a Jullie kunnen dat dwaze hoedje best afzetten.
- b Jullie kunnen het best dat dwaze hoedje afzetten.
- c Jullie kunnen het beste dat dwaze hoedje afzetten.
- d Jullie zetten dat dwaze hoedje best af.

Al deze zinnen kan je wel eens horen, maar de betekenis verschilt hier en daar. Als je bedoelt dat iets mogelijk is, dan gebruik je *best* (zin a): 'Jullie kunnen het hoedje best afzetten, niemand zal daar boos om worden.' Als je wil zeggen dat iets gewenst is, kies dan *het best(e)* (zin b of c): 'We gaan nu even in de kerk kijken. Jullie kunnen dat hoedje het best(e) afzetten.' De laatste zin (zin d) hoor je alleen in België, waar je met *best* zonder *kunnen* een goede raad geeft.

Tips van Twittertieners

'Je kan er later last van hebben'

Dewi (16): 'Het is wel een beetje verslavend.'
Twitternaam: @Dewip_
Aantal tweets: 62.000+
Heeft 323 volgers. Volgt zelf 263 mensen.
Twittert 3 jaar, waarvan 2 jaar actief.

Liza (15): 'Iemand met humor volg ik al vrij snel'
Twitternaam: @moedernatuur_
Aantal tweets: 40.000+
Heeft 617 volgers. Volgt zelf 116 mensen.
Twittert 3 jaar, waarvan 10 maanden actief.

Dewi: Gooi niet te veel privé-informatie over jezelf of anderen op Twitter, want alles valt te achterhalen. Je kunt er later ook echt last van hebben. Stel nou dat jij allemaal zeiktweets over je baan of je plannen voor je wereld-overnamepogingen hebt geplaatst, dan is er een grote kans dat jij die baan niet meer hebt of niet eens krijgt.

Liza: Ja, onthoud inderdaad dat iedereen jouw tweets kan lezen, dus wees voorzichtig met wat je tweet. Wissel ook een beetje af met het soort tweets dat je plaatst. En bedenk: het maakt echt niet zo heel veel uit als je nog niet zo veel volgers hebt. Al is het natuurlijk wel leuk.

Dewi: Verder moet je gewoon jezelf blijven en leuke tweets schrijven.

Het volledige artikel van Taalhelden-redacteur Maria Klønhammer (16) uit Amsterdam vind je op www.taalhelden.org.

Jonge
reporter

Hoe oud is het Nederlands?

Meer dan tweeduizend jaar geleden woonden er al mensen in het gebied dat nu Nederland en Vlaanderen is. Zij spraken natuurlijk al met elkaar. De taal die ze daarvoor gebruikten, noemen we West-Germaans. Het Nederlands is daaruit voortgekomen, net zoals het Engels, Duits en Fries. Dit gebeurde omstreeks het begin van de vijfde eeuw.

Het alleroudeste Nederlandse woordje vinden we in een tekst van de Romeinse schrijver Tacitus uit 107 na Christus. Hij beschrijft een oversteekplaats door het water, wat de plaatselijke bevolking vada noemde. Tegenwoordig zeggen we: wad.

Het oudste Nederlandse zinnetje stamt uit de zesde eeuw. Het staat in de Lex Salica 'Salische wet' en luidt: *Maltho thi afrio lito* 'Ik zeg: ik laat je vrij, horige'.

Het bekendste zinnetje uit het Oudnederlands is van het eind van de elfde eeuw. Het luidt: *Hebban olla uogala nestas hagunnan hinase hic enda thu uuat unbidan uue nu*. Het betekent: alle vogels zijn nesten begonnen, behalve ik en jij. Wat wachten we nog?

Dat kunnen we het eerste literaire zinnetje in het Nederlands noemen.

Weetje!

binnen een uur / over een uur / in een uur / op een uur tijd

Is dit hetzelfde?

- Binnen een uur is mijn huiswerk af.
- Over een uur is mijn huiswerk af.
- In een uur is mijn huiswerk af.
- Op een uur tijd is mijn huiswerk af.

Nee. Het zijn vier verschillende gevallen.

Zin (a) hoor je zowel in Nederland als in België, maar met een verschillende betekenis. Nederlanders bedoelen met *binnen*: uiterlijk over zestig minuten. Belgen bedoelen: pas over zestig minuten. Voor dat laatste gebruiken Nederlanders dan weer *over* (zin b). Zin (c) en (d) betekenen hetzelfde, maar *in een uur* hoor je vooral in Nederland, *op een uur tijd* hoor je alleen in België.

bloempjes / bloemetjes

Wat is het verkleinwoord van bloemen?

- bloempjes
- bloemetjes

Het kan allebei, maar in sommige gevallen gebruiken we alleen *bloemetjes*.

Bijvoorbeeld *iemand in de bloemetjes zetten*.

centrums / centra, datums / data,

museums / musea

Is het centra, data en musea of mogen centra, datums en museums ook?

Het is allemaal goed.

chic

Hoe schrijf je dat?

- een chique feest
- een chic feest
- een sjiek feest

De juiste spelling is: een *chic* feest; het feest was erg *chic*. De vorm met de uitgang -e zie je bijvoorbeeld in *chique kleren*. Daar hoor je een /e/ aan het eind. De overtreffende trap is dan weer *het chicste feest*.

cm. / cm, kg. / kg, min. / min

Schrijf je een punt na symbolen van maten, gewichten en eenheden?

Achter deze symbolen staat geen punt. We zetten wel een punt achter afkortingen.

Dat zijn verkorte weergaven van woorden en uitdrukkingen zoals *bv.* ('bijvoorbeeld'),

enz. ('enzovoort'), *m.a.w.* ('met andere woorden'). In sms'jes en andere snel geschreven

berichtjes worden haast nooit meer punten geplaatst achter afkortingen, maar

volgens de officiële spelling moet het wel.

dan / als (1)

hoe zou jij het zeggen?

- Mijn oma kan net zo snel rennen als jij.*
- Mijn oma kan net zo snel rennen dan jij.*

Als je twee dingen vergelijkt, komt na **zo** of **even** altijd **als**.

dan / als (2)

Zijn deze twee zinnen aanvaardbaar?

- Mijn hond is veel liever dan jouw zus.*
- Mijn hond is veel liever als jouw zus.*

Hier worden twee dingen vergeleken en ze zijn niet gelijk: de hond is de liefste. Met de vergrotende trap (*liever, groter, kleiner*) gebruiken we **dan**. In gesproken taal wordt die regel niet altijd gevolgd.

dan / als (3)

Wat is juist?

- Mijn zus drinkt driemaal zoveel cola dan ik. En dat zie je.*
- Mijn zus drinkt driemaal zoveel cola als ik. En dat zie je.*

Je schrijft: driemaal zoveel/zo groot **als**. Na **zo** of **even** schrijf je **als**. Ook als er **niet**, **driemaal**, **vele keren** of iets anders staat voor **zo**.

danken / wijten aan

Die schrammen heb ik te danken aan een boze parkiet. Is dit correct?

Alleen als je blij bent met die schrammen: dankjewel, parkiet, voor deze schrammen. Gewoonlijk zeggen we dat iets wat we niet willen, **te wijten is** aan iets. Bijvoorbeeld: *Die schrammen heb je te wijten aan jezelf.*

dat / wat (1)

Kan ik hier kiezen?

- Alles wat je vertelt, wist ik ook al van mijn zus.
- Alles dat je vertelt, wist ik ook al van mijn zus.

Beide zinnen zijn goed, al zullen sommige mensen de tweede zin niet zo mooi vinden, omdat ze na een onbepaald woord als *alles*, *niets*, *het enige* het liefst *wat* horen.

dat / wat (2)

Koe zeg je het in Algemeen Nederlands?

- Het boek dat ik moest lezen, was veel te dik en te saai.
- Het boek wat ik moest lezen, was veel te dik en te saai.

Alleen de eerste versie is goed, al hoor je de tweede soms in gesproken taal.

Zoek het fruit

Hieronder twintig lettergrepen. Je kan er tien stukken fruit mee maken, telkens dus met twee lettergrepen. Kan je al die vruchten vinden?

aard - ap - ba - bei - boos - ci - fram - go - ki -

loen - man - me - naan - pel - per - ro - troen - wi - zijn - zik

1	6
2	7
3	8
4	9
5	10

Oplösungen: aardbei, appel, banaan, framboos, citroen, kiwi, meloen, perzik, rozijn

Spelletje!

dat / wat (3)

Kan het op twee manieren?

- Het grappigste dat ik gezien heb, was een filmpje over jou.*
- Het grappigste wat ik gezien heb, was een filmpje over jou.*

Liever de eerste versie, maar het kan allebei. *Dat* of *wat* wijst hier terug naar *het grappigste*. Dat is de overtreffende trap van het bijvoeglijk naamwoord *grappig*. Als naar een zelfstandig naamwoord terugverwezen wordt, dan kies je *dat*. Ook al is het wat vroeger genoemd in de zin: *het filmpje waarin je van het dak viel, was het grappigste dat ik gezien heb*.

deze keer / dit keer

Wat moet je schrijven?

- Deze keer heb ik de hond per ongeluk opgesloten.*
- Dit keer heb ik de hond per ongeluk opgesloten.*

Allebei de zinnen zijn goed. Maar kijk de volgende keer uit, voor je de deur dichttrekt.

die / dat (1)

Kan je dat zeggen?

- Het paard dat ontsnapt is, heeft de rozen vertrapt.
- Het paard die ontsnapt is, heeft de rozen vertrapt.

Paard is onzijdig, het is dus een het-woord. Je verwijst er in dezelfde zin naar met *dat*.

die / dat (2)

Mag ik spreken van het meisje die mij aardig vindt, of is het het meisje dat mij aardig vindt?

Zeg maar: *het meisje dat mij aardig vindt*. *Meisje* is een het-woord, en we gebruiken *dat* om daarnaar te verwijzen. Als we in een volgende zin terugverwijzen naar een het-woord, doen we dat meestal met *het* of *dat*: *Hier zie je mijn hondje. Het was toen nog jong*. Maar als we het over een meisje hebben, wordt het toch *zij*: *Hier zie je mijn zusje. Zij was toen nog jong*.

die / wie

Zijn deze zinnen goed?

- De jongen die ik een zoen gaf, is mijn broer.
- De jongen wie ik een zoen gaf, is mijn broer.

In het eerste deel van de zin hebben we een lijdend voorwerp (*'een zoen'*) en een meewerkend voorwerp (*'de jongen'*). Naar zo'n meewerkend voorwerp kan je terugverwijzen met *die* en als het een persoon is, ook met *wie*. Maar als je *wie* gebruikt, zeg je er meestal *aan* bij: *'de jongen aan wie ik een zoen gaf'*.

duur kosten / zijn

hoe wordt dat gezegd?

- Zo'n smartphone kost heel duur.
- Zo'n smartphone is heel duur.

Ja, ze *kosten veel geld*, en je kan ook zeggen *ze zijn duur*. Maar *duur kosten* is een meewerkend vorm die je beter kan vermijden.

een / één van de

Hoe moet ik het schrijven?

- Ik heb een van de daders herkend aan zijn belachelijke schoenen.
- Ik heb één van de daders herkend aan zijn belachelijke schoenen.

We zetten uitspraaktekens als je het telwoord één (1) in een zin per vergissing gelezen kan worden als het lidwoord een ('n). Bijvoorbeeld: *ik ben een keer in Parijs geweest*. In deze zin kan je niet weten wat bedoeld wordt: 1 keer (*één keer*) of ooit eens (*'n keer*). Met uitspraaktekens maak je dan duidelijk wat je wil zeggen.

In de zin over de dader is die vergissing niet mogelijk en dan zijn de accenten niet nodig.

Lize Spit (25) won WriteNow! 2013

'De overwinning was de beste remedie tegen de pijn'

Hoe voelt het om WriteNow! te winnen?

Op de vooravond van het finaleweekend werd ik aangerezen door een auto. De operatie van mijn gebroken knie werd uitgesteld tot na de prijsuitreiking, zodat ik toch aanwezig kon zijn. Omdat ik veel medicatie nam, heb ik het weekend en de week die volgde van onder een stolp ervaren. Al denk ik dat de overwinning de beste remedie tegen de pijn was.

Heb je ook wel eens moeite met het schrijven?

Ja. Het moeilijke is dat er niemand echt op een zoveelste schrijver zit te wachten. Deadlines zijn een grote hulp, maar dan nog vraag ik me de hele tijd af waar ik mee bezig ben. Ik denk dat ik het schrijven drie op de vijf dagen echt moeilijk vind. Dan verlies ik uit het oog dat ik er zelf voor gekozen heb, en dat het een voorrecht is er de hele dag mee bezig te kunnen zijn.

Het volledige interview van Taalhelden-redacteur Janine Smit (17) uit het Nederlandse Ommelanderswijk vind je op www.taalhelden.org.

Jonge
reporter

de vier eerste / de eerste vier

Zeggen deze twee zinnen hetzelfde?

- De vier eerste mogen naar de finale.
- De eerste vier mogen naar de finale.

In de meeste gevallen wel. Maar als het bijvoorbeeld gaat om een liedjeswedstrijd in vier groepen (vier klassen), en het winnende liedje van elke klas mag naar de finale, dan kan je alleen zeggen: *de vier eerste*. Als het gaat om een algemeen klassement en de nummers 1 tot 4 mogen naar de finale, dan zijn de zinnen allebei bruikbaar.

E(-)mail?

Wat is de juiste spelling? E-mail, e-mail, e mail of email?

Elektronische post is *e-mail* (alleen aan het begin van een zin schrijven we 'E-mail'). Ook het woord *email* bestaat, maar dat spreken we anders uit [eemaj] en het is ook iets anders, namelijk metaal met een glanzend laagje erop.

e-mailen

hoe schrijf ik de vervoegde vormen van e-mailen?

Ik	<i>e-mail</i>	<i>e-mailde</i>	<i>heb ge-e-maild</i>
Jij/hij/zij	<i>e-mailt</i>	<i>e-mailde</i>	<i>hebt/heeft ge-e-maild</i>
Wij/jullie/zij	<i>e-mailen</i>	<i>e-mailden</i>	<i>hebben ge-e-maild</i>

En zo kom je aan een *ge-e-mailde* uitnodiging. Het wordt een stuk gemakkelijker als je gewoon *mailen* schrijft; dan heb je een *gemailde* uitnodiging.

en

En mag ik een zin beginnen met en?

Mensen die spreken, maken dikwijls zinnen die beginnen met *en*. *En* die mag je dus ook schrijven. *Maar* in zakelijke brieven moet je dat vermijden. *Ook* niet overdrijven met zinnen die beginnen met *maar*, *ook* en *want*, trouwens. *Want* dat klinkt alsof je veel haast hebt.

van Dale

Taalhelden voor Taalhelden!

**Van Dale Pocketwoordenboeken
Wie slim is, haalt ze snel in huis!**

- Nu met veel meer trefwoorden
- Sneller vinden met gekleurde gidswoorden
- Lidwoorden vóór de trefwoorden
- Vanaf € 9,99

Nederlands – Engels – Frans – Duits
Spaans – Italiaans

www.vandale.nl
www.vandale.be

de **ho-te-me-toot** (m, v; -toten) [spott] hoge piet, hoge baas

de **hot-line** /hotlajn/ (m; -s) **directe telefoon-verbinding** tussen belangrijke personen

← glasheldere definities

de **hot-spot** (m; -s) **1** plaats waar belangrijke dingen gebeuren **2** plaats waar je draadloos kunt internetten

klemtoon-aanduiding → **hou**-baar (bn) **1** verdedigbaar; te handhaven: de toestand is **niet** meer – **2** te bewaren, goed te houden: melk is **niet** lang ~

vette en blauwe gidswoorden voor snelle navigatie

1 **hou-den** (hield, heeft gehouden) **1** blijvend bezitten; behouden: je mag het **boek** ~

2 **vasthouden**: het **ijs** houdt nog niet is nog niet sterk genoeg om mensen te dragen

3 gestand doen: zijn **woord** ~ **4** (+ aan) verplichten na te komen: iem. ~ **aan** de gemaakte afspraken **5** in een toestand (laten) blijven:

rechts ~ aan de rechterkant van de weg rijden; iets **staande** ~ beweren; ~ **zo!** zorgen dat het zo blijft!

iets **vóór** zich ~ er niets van zeggen **6** (+ van) **liefhebben**: **van** iem. ~ **7** (+ voor) aanzien voor: iem. **voor** een ander ~

8 [wederkerend] de schijn aannemen van, zich gedragen: zich **doof** ~ **9** hebben voor werk of plezier: een **café** ~; **cavia's** ~ **10** uit-

houden **11** **vastgrijpen**, bedwingen, tegenhouden: **houd** de **dief!**; zijn **mond** ~ zwijgen; hij was **niet** meer **te** ~; er is **geen** ~ meer aan het

genoemde doet zich steeds vaker voor, is onbeheersbaar geworden || een **rede** (voering) ~ uitspreken; het **met** iem. ~ **a**) de partij kiezen van; **b**) een verhouding hebben met;

opruiming ~ verrichten; het ~ **op a**) de voorkeur geven aan; **b**) schatten

het **2** **hou-den** (o) zie **2** hebben

de **hou-der** (m, v; -s) **1** iem. die een stuk in handen heeft en er rechten aan kan ontle-

nen: **aandeel** ~ **2** iem. die recht heeft op dat wat is vermeld: de ~ **van** het wereldrecord

3 beheerder, **exploitant**: **camping** ~, **garage** ~

de **hou-dgreep** (m) judogreep waarbij je de tegenstander op de grond moet houden

de **hou-ding** (v; -en) **1** manier van houden van het lichaam **2** manier van doen; gedrag (slijn)

de **house** /haus/ (m) elektronische **dansmuziek** met een snel, monotoon ritme

de **hou-sen** (house-ete, heeft gehouset) **op** house dansen

de **house-par-ty** /hauspa:rti:/ (v(m); -s) **feest** waar op house wordt gedaan

de **house-war-ming** /hauswo:rming/ (v(m); -s) **feest** om een nieuwe woning in te wijden

het **hout** (o) **1** de harde **stof** waaruit bomen bestaan: die **opmerking** **snijs** **geen** ~ bewijst niets; uit het **goede** ~ **gesneden** zijn geschikt zijn; van **dik** ~ **zaagt** men **planken** gezegd als iets op een voortvarende maar grove manier wordt aangepakt; [Belg] **niet** meer weten van welk ~ **pijlen** te maken wanhopig zijn, geen raad meer weten **2** een stuk hout || **geen** ~

← veel voorbeeldzinnen

lidwoord voor het zelfstandig naamwoord voor duidelijk woordbeeld

werkwoordsvervoegingen

← leesbare uitspraak-informatie waar dat nodig is

Jan en Sara kunnen / Jan of Sara kan

Wat is gaed?

- a *Jan en Sara kunnen met stokjes eten.*
- b *Jan en Sara kan met stokjes eten.*
- c *Jan of Sara kunnen met stokjes eten.*
- d *Jan of Sara kan met stokjes eten.*

Met *en* staat het werkwoord bijna altijd in het meervoud; met *of* in het enkelvoud. De eerste en de vierde zin (zin a en d) zijn dus zeker correct. Ook zin (c) kan je gebruiken, als je wil zeggen: Jan, Sara of beiden. Als er dus geen verplichte keuze is. Zin (b) is altijd fout.

enkele(n)

Kae is het juist gespeld?

- Enkele van ons werden ziek in de bus.
- Enkelen van ons werden ziek in de bus.

We schrijven *enkelen van ons*. Woorden als *enkele, sommige, andere* krijgen een n als ze gevolgd worden door *van ons, van de groep*, maar alleen als het om mensen gaat. We schrijven dus: *sommige van de dieren krijgen alleen hooi te eten*. Als er een zelfstandig naamwoord volgt, krijgen ze nooit een n: *enkele kinderen, andere dieren*.

geel(-)groen

Maet er een koppelteken in dit woord?

Dat hangt ervan af wat je bedoelt. Als het gaat om twee kleuren die niet vermengd worden, dan hou je ze uiteen met een liggend streepje. Wil je een gemengde kleur aanduiden, dan schrijf je de twee elementen aan elkaar vast. Dus:

- Mijn team speelt in geel-groen: een geel shirt op een groen broekje.*
- Het gras is geelgroen uitgeslagen door de droogte.*

Hoeveel Nederlandse woorden bestaan er?

Het aantal Nederlandse woorden is onbeperkt, want je kan met de bestaande woorden steeds nieuwe samenstellingen en afleidingen maken. Als je al appel en taart had, kan je appeltaart maken. Op dezelfde manier kan je heel eigen woorden verzinnen. Met *Twitter* en *ziek* maak je *twitterziek*.

Het grootste deel van de nieuwe woorden in een woordenboek zijn dan ook samenstellingen met elementen die er al in voorkwamen.

Veel mensen zien het dikke woordenboek van Van Dale als de verzameling van alle Nederlandse woorden die echt worden gebruikt. Daar staan ongeveer 280.000 woorden in. Kenners hebben ooit gezegd dat er meer dan een miljoen woorden bestaan.

Weetje!

gekend / bekend

Is er een verschil tussen gekend en bekend?

Ja. In België wordt *gekend* soms gebruikt in de betekenis 'beroemd', maar dat is geen AN. We gebruiken *gekend* vooral om te zeggen dat iets vertrouwd is. Bijvoorbeeld: *ik heb die mensen vroeger gekend*. *Bekend* betekent beroemd, in zinnen zoals: *hier woont een bekende voetballer*. Ook om aan te geven dat iedereen iets weet, gebruiken we *bekend*: *is het al bekend wie er naar de finale mag?*

Geen dorst?

Stel dat je geen dorst hebt. Wat moet je antwoorden op de vraag: Heb jij geen dorst?

- Ja.
- Nee.

Misschien denk je: als ik ja antwoord, zeg ik: 'Ik heb inderdaad geen dorst.' Maar zo werkt het niet. Je antwoordt op wat de vragensteller bedoelt: het zou kunnen dat jij dorst hebt; is dat waar? En dus antwoord je *nee* als je geen dorst hebt. Heb je wel dorst, wees dan duidelijk en zeg: 'Toch wel.'

heten / noemen

In Vlaanderen worden heten en noemen soms verward. Hoe moet het?

- Als je iemand een naam geeft, *noem* je hem zus of zo. Bijvoorbeeld:
Ik noem haar mampie.
- Als iemand een naam draagt, *heet* hij of zij zo. Bijvoorbeeld: *Ze heet Annie.*

Hoe we iemand *noemen*, komt dus niet noodzakelijk overeen met hoe hij in werkelijkheid *heet*.

hebben / zijn gevolgd

Wat is de goede zin?

- Ik heb hem gevolgd op de fiets.
- Ik ben hem gevolgd op de fiets.

Als je met *volgen* bedoelt achternagaan, kan je zowel *zijn* als *hebben* gebruiken. De twee voorbeeldzinnen zijn dus goed. In een zeldzaam geval is alleen een vervoeging met *hebben* mogelijk: *we hebben de regels gevolgd*. Als er geen sprake is van een verandering van plaats, is *hebben* aangewezen: *ik heb haar een tijdje gevolgd op Twitter*.

hebben / zijn geweest

Als je nu maar op tijd had geweest. Is dit correct?

Nee. Het werkwoord *zijn* (voltooid deelwoord: *geweest*) wordt vervoegd met *zijn*. Dus: *als je nu maar op tijd was geweest*.

Zoek de bigrammen

Een bigram is een opeenvolging van twee letters. In *stop* zitten er drie: *st*, *to* en *op*. Soms zit een bigram tweemaal in een woord, bijvoorbeeld *st* in *stroomsterkte*. In de volgende woorden zit een bigram driemaal. Zie je ze meteen staan?

bagagewagen

zeekoekoek

tendensen

onontgonnen

bureauredacteur

kerkelijke

intelligentiequotiënt

lievelingslied

kindertandheelkunde

aanpassingsstoornissen

O oplossingen: bagagewagen: ge, zeekoekoek: ek, tendensen: en, onontgonnen: on, bureauredacteur: ur, kerkelijke: ke, intelligentiequotiënt: nt, lievelingslied: li, kindertandheelkunde: nd, aanpassingsstoornissen: ss

Spelletje!

grootte / grote

Hoe schrijf je dat?

- Een tuinkabouter op ware grote.
- Een tuinkabouter op ware grootte.

Kijk eens naar *hoogte* en *diepte*. Die woorden drukken uit hoe hoog of hoe diep iets is. Om het zelfstandig naamwoord te maken, plakken we *-te* achter het adjectief (bijvoeglijk naamwoord) *hoog* of *diep*. Bij *grootte* doen we hetzelfde. In het opgegeven zinnenet gaat het erom hoe *groot* die kabouter is, dus *de grootte* daarvan.

We schrijven wel *de grote tuinkabouter*, omdat we ook schrijven *de kleine tuinkabouter*. *Grote* en *kleine* zijn geen zelfstandige naamwoorden, maar adjectieven (bijvoeglijke naamwoorden). Soms krijgen die een *-e*, maar dus geen *-te*.

handelaars / handelaren

Wat is het meervoud van handelaar?

- handelaren
- handelaars

Zoals de meeste woorden die eindigen op *-aar* (*leugenaar*, *wandelaar*), krijgt *handelaar* een meervoud op *-s*: *handelaars*.

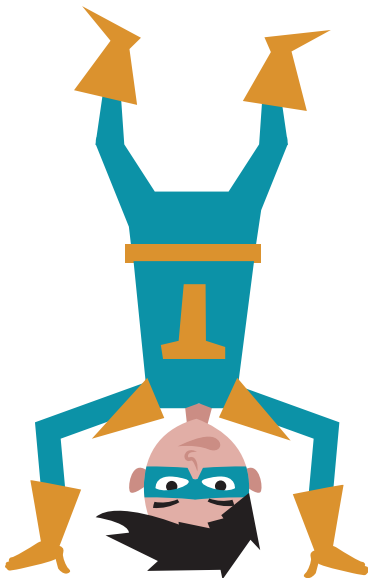
Ook de vorm *handelaren* bestaat nog, maar die wordt minder gebruikt. De vorm *leraars* wordt alleen in België gebruikt. In Nederland zijn het altijd *leraren*.

heel

Hoe moet ik het zeggen?

- De hele wereld staat op z'n kop.
- Heel de wereld staat op z'n kop.

Het kan allebei. Kies maar wat volgens jou het beste klinkt.

heel / hele mooie

Wat vond je van de film?

- Een heel mooie film.
- Een hele mooie film.

Fijn dat je van de film hebt genoten. Noem het maar een *heel mooie film*. *Heel* is een bijwoord, zoals *zeer* of *bijna*. Zulke bijwoorden krijgen nooit een verbuigings-e. Toch hoor je de versie met *hele* ook in gesproken taal, en het wordt tegenwoordig vaak geschreven. Maar we kunnen het alleen aanbevelen als je erg veel nadruk wil leggen op je woorden: *een héé-le móó-ie film*.

hen / hun

Wat moet ik zeggen als ik twijfel?

- Ik heb hun nog nooit gezien.
- Ik heb hen nog nooit gezien.
- Ik heb hun een ijsje beloofd.
- Ik heb hen een ijsje beloofd.
- Ik heb met hun nog nooit gesproken.
- Ik heb met hen nog nooit gesproken.

Veel mensen volgen hier nog ingewikkelde regels, vooral als ze netjes willen schrijven:

- > *hun* is voor een indirect object of meewerkend voorwerp, bijvoorbeeld: 'ik heb hun een ijsje beloofd'
- > *hen* is voor een direct object of lijdend voorwerp, bijvoorbeeld: 'ik heb hen nog nooit gezien'
- > ook na een voorzetsel gebruiken we *hen*, bijvoorbeeld 'ik heb met hen nog nooit gesproken'

Die regels worden steeds minder gebruikt. Je hoort steeds vaker *hen*, wat de functie daarvan ook is. In veel gevallen kan je ook *ze* gebruiken: *ik heb ze nog nooit gezien*; *ik heb ze een ijsje beloofd*.

hoeven / moeten

Zijn deze zinnen allebei goed?

- Je moet dat hondje niet strelen.*
- Je hoeft dat hondje niet te strelen.*

Ja, maar de betekenis verschilt. In de eerste zin raadt iemand je af om het hondje te strelen: het bijt misschien wel, of het heeft vlooiën. De tweede zin zegt alleen dat het niet nodig is het te strelen. In België wordt *niet moeten* soms anders gebruikt. Als iemand daar zegt dat je een hondje ‘niet moet strelen’, wordt bedoeld dat er geen verplichting is. Dat gebruik kunnen we niet aanbevelen.

Hoeveel mensen spreken Nederlands?

Zo'n 23 miljoen mensen spreken Nederlands. Dat is best veel! Wereldwijd worden er meer dan zesduizend talen gesproken, en het Nederlands is een van de veertig grootste. Maar niet alleen daarom is het Nederlands een wereldtaal. Zo is het een van de tien belangrijkste talen op internet en in de sociale media. Er worden in het Nederlands ook boeken geschreven die de hele wereld wil lezen en die dus worden vertaald.

Het Nederlands is de taal van Nederland en van Vlaanderen en het wordt ook gesproken in Suriname. Niet overal klinkt het hetzelfde. Je kan meestal wel horen waar een Nederlandstalige woont. Als het Nederlands opgeschreven wordt, zie je de verschillen bijna niet. Alleen gebruiken Nederlanders, Vlamingen en Surinamers hier en daar andere woorden en een enkele keer maken ze hun zinnen anders.

Niet iedereen spreekt Nederlands zoals je dat op school leert. Er ook mensen die dialecten spreken of een taal tussen dialect en schools Nederlands in. Dan kan je de afkomst van iemand heel goed horen.

Weetje!

honderdste / honderdsten

Hoe schrijf je dat?

- twee minuten en acht honderdste
- twee minuten en acht honderdsten

Acht honderdste is een breuk, zoals *een vijfde* of *drie achtste*. De noemer schrijven we bijna altijd in het enkelvoud. De eerste versie is dus goed. Een zeldzame keer is het meervoud wel nodig, wanneer we spreken over verschillende losse deeltjes van een geheel. Een voorbeeld: *twee zesden van de taart waren al op*.

hun / zij hebben het gedaan

Is dat goed Nederlands: hun hebben het gedaan?

Je hoort het vaak in Nederland, maar de meeste mensen vinden het niet zoals het moet. We zeggen en schrijven: *zij hebben het gedaan*, want *zij* is de vorm die we gebruiken voor het onderwerp in een zin.

Ysland?

Hoe spel ik zo'n woord met een ij?

- Ijsland
- IJsland

Als een woord dat met een ij begint een hoofdletter moet krijgen, ziet die eruit als IJ: *IJsland*.

ik en Jan en ik

Hoe zeg ik dat?

- Jan en ik zorgen voor de muziek.
- Ik en Jan zorgen voor de muziek.

Bijna iedereen vindt de tweede versie een beetje onbeleefd. Je kan dus beter eerst de andere persoon noemen.

IPhone of iPhone?

Hoe schrijf je deze woorden aan het begin van een zin?

Een zin begint bijna altijd met een hoofdletter. Uitzonderingen zijn zinnen die met een apostrof beginnen, bijvoorbeeld: *'s Morgens eet ik cornflakes*. In dat geval krijgt het tweede woord een hoofdletter. Als een zin met een cijfer begint, is er helemaal geen hoofdletter: *60 jaar geleden brandde de kerk af*.

Woorden als iPhone, iPad en eBay zijn merknamen. Die hebben hun eigen hoofdlettergebruik, dat vastgelegd wordt door de eigenaars. Aan het begin van een zin geven we ze toch een hoofdletter: *IPads zijn wel handig om onderweg een boek te lezen*.

als ik jij / jou was

Wat is de goede zin?

- Als ik jij was, ging ik niet zo dicht bij die kooi met de aap staan.
- Als ik jou was, ging ik niet zo dicht bij die kooi met de aap staan.

De tweede zin is correct. De vorm *ik, jij, zij, wij* gebruiken we voor een onderwerp. Hier is *jou* geen onderwerp, maar gezegde (bij het koppelwerkwoord *was*). En kijk maar uit met die aap!

je kan / kunt

Hoe moet ik het zeggen? Je kan/kunt, je wil/wilt, je zal/zult?

Al die vormen zijn mogelijk. Sommige zie je vooral in wat officiële, geschreven taal: je *kunt*, je *wilt*, je *zult*.

De andere komen voor in vlotte geschreven en gesproken taal: je *kan*, je *wil*, je *zal*.

kleine jongen

Wat is het verkleinwoord van jongen?

- jongetje
- jongentje

We schrijven *jongetje*. Dat is een uitzondering, want gewoonlijk blijft de n staan als je van een woord een verkleinwoord maakt. Denk aan *molentje* of *kussentje*.

Hoofdletters

Lieve Tante Taal,

De Lente Brengt Me Liefde: Klasgenoot P. Maar Ik Ben Erg Bang Om Fouten Te Maken, P. Is Namelijk Een Perfectionist. Mijn Ellende Begon Toen Ik Hem Wilde Vragen Voor Het Paasdiner. Ik Wist Niet Meer Of Pasen Met Een Hoofdletter Geschreven Wordt. En Is Het Jodendom Of jodendom? Bijbel Of bijbel? Ik Ben Zó Bang Dat Ik Tegenwoordig Alles Met Een Hoofdletter Schrijf.

Help Me!

Anoniemeboogschutter12

Lieve Anoniemeboogschutter12,

O jee. Natuurlijk heb ik een passend advies.

- 1 Hoofdletters staan aan het begin van zinnen, eigennamen, en aardrijkskundige namen.
- 2 Namen van officiële feestdagen en gebeurtenissen zijn met een hoofdletter, tenzij de naam deel uitmaakt van een samenstelling of afleiding. Pasen is wel met een hoofdletter, paasdiner niet.
- 3 De juiste spelling is jodendom, want namen van beoefenaren van godsdiensten en overtuigingen zijn met een kleine letter.
- 4 Het woord bijbel is wel met een hoofdletter als het gaat om de heilige schrift, bijvoorbeeld bij Bijbelonderwijs. Niet als de bijbel als gebruiksvoorwerp wordt bedoeld.

Tot slot: Als P. van je houdt, zal hij je accepteren zoals je bent.

Toedels,
Tante Taal

Het volledige advies van Taalhelden-redacteur Lotte Krakkers (17) uit het Nederlandse Uitgeest vind je op www.taalhelden.org.

jou / jouw

Waar hoort de w te staan?

- Ik heb jou gezien.
- Ik heb jouw gezien.
- Ik heb jou zus gezien.
- Ik heb jouw zus gezien.

Jouw betekent hetzelfde als '*van jou*'. Net zoals *mijn* betekent '*van mij*'.

Als je in een zin *jou(w)* kan vervangen door *mijn*, dan moet je de w schrijven. Probeer het maar, het lukt alleen in de zinnetjes over de zus. Daar moet dus staan: *jouw zus*. En het is dus wel: *ik heb jou gezien*.

koppelteken

Wanneer moet ik een koppelteken gebruiken?

In deze gevallen is een koppelteken of liggend streepje verplicht:

- > Bij klinkerbotsing: twee klinkertekens die dikwijls samen één klank voorstellen, moet je soms toch apart uitspreken, als ze horen bij twee delen van een samenstelling. Die twee houden we uit elkaar door een koppelteken: *zo-even* (niet: 'zoe-ven'), *auto-onderdelen* (niet 'au-toon-derdelen')
- > In samenstellingen met een cijfer, losse letter of afkorting: *14-jarige*, *V-teken*, *gsm-gebruiker*
- > In samenstellingen met *niet-*, *oud-*, *ex-*, *kandidaat-*, *leerling-* als eerste deel: *niet-gelovig*, *oud-leraar*, *kandidaat-koper*, *leerling-kok*
- > In samenstellingen waarin het geheel zowel het ene is als het andere: *café-restaurant*, *minister-president*
- > In samenstellingen als het tweede deel een hoofdletter heeft: *Zuid-Amerikaan*
- > Tussen delen van sommige uitdrukkingen die een woord zijn geworden: *een kant-en-klare maaltijd*
- > In sommige namen: *'s-Hertogenbosch*, *Sint-Pieter*, *Anne-Marit*

langs / door het raam

Kan dat allebei?

- Toen zijn ouders dachten dat hij sliep, klom hij door het raam naar buiten.
- Toen zijn ouders dachten dat hij sliep, klom hij langs het raam naar buiten.

De tweede zin hoor je alleen in België, maar daar wordt hij wel aanvaard als standaardtaal. De eerste versie komt in het gehele taalgebied voor.

twee en een halve maand

Wat is gaed?

- twee maand en half
- twee en een halve maand
- tweeënhalve maand

Twee en een halve maand en *tweeënhalve maand* zijn de gewoonste vormen.

Let op: als het telwoord een geheel getal is, zijn woorden als *dag* en *week* in het meervoud, bijvoorbeeld *twee maanden*.

maar ook / noch

Wat is de juiste werkwoordsvorm?

- Lisa, maar ook Saar heeft/hebben gezwommen.
- Lisa noch Saar heeft/hebben gezwommen.

We hebben in deze zinnen een soort optelsom van onderwerpen die enkelvoud zijn (*Lisa + Saar*). Als we daarvoor *en* gebruiken, is het werkwoord meervoud: *Lisa en Saar hebben gezwommen*. In zinnen met *maar ook* is alleen een werkwoord in het enkelvoud correct. Je kan de zin ook zo zeggen: *Niet alleen Lisa heeft gezwommen, maar ook Saar*. In zinnen met *noch* is de enkelvoudsvorm altijd mogelijk. De meervoudsvorm komt ook voor, maar is niet aan te raden.

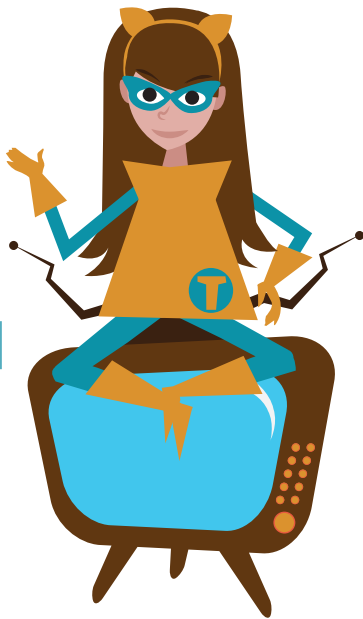
Als een van de opgetelde onderwerpen in het meervoud staat, wordt het moeilijk. Het deel dat komt na *maar ook*, bepaalt de vorm van het werkwoord: *Lisa, maar ook haar broers hebben gezwommen*. In een zin met *noch* is het werkwoord dan altijd meervoud: *De jongens noch Lisa hebben gelogen*.

maar / echter

Ik heb een nieuwe fiets gekregen, maar het is echter een tweedehandse.

Kan zo'n zin?

De fiets kan een beauty zijn, maar de zin is niet zo fraai. *Maar* en *echter* betekenen precies hetzelfde en je gebruikt ze niet samen. Je kan wel zeggen: *maar het is een tweedehandse* of *het is echter een tweedehandse*. Een zin met *echter* klinkt altijd wat stijfjes.

me / mij / mijn / m'n

Wanneer gebruik je deze woorden?

- > me of mij: nooit bij een zelfstandig naamwoord
Heb je me gisteren gezien op tv?
Heb je mij gisteren gezien op tv?
Ik heb me vergist.
Ik heb mij vergist.
- > mijn of m'n: bezitsvorm
Ik moet mijn huiswerk nog maken.
Ik moet m'n huiswerk nog maken.

In sms'jes wordt vaak *me* gebruikt waar het in verzorgde schrijftaal *mijn* of *m'n* is: '*ik moet me huiswerk nog maken*'. Maar dat ziet er behalve op de gsm niet erg netjes uit.

meerdere / verschillende / verscheidene

Zijn deze zinnen correct?

- Ik heb haar meerdere keren gevraagd geen sms'jes meer te sturen.*
- Ik heb haar verschillende keren gevraagd geen sms'jes meer te sturen.*
- Ik heb haar verscheidene keren gevraagd geen sms'jes meer te sturen.*

Alle drie zijn bruikbaar.

dan mij / dan ik (1)

Koe zeggen we dat?

- Mijn broer is groter dan ik.*
- Mijn broer is groter dan mij.*

Als je de zin langer maakt door het werkwoord te herhalen, hoor je vanzelf wat het moet zijn: *mijn broer is groter dan ik (ben).*

dan mij / dan ik (2)

Zijn deze zinnen allebei aanvaardbaar?

- Ze stuurt jou meer sms'jes dan ik.*
- Ze stuurt jou meer sms'jes dan mij.*

Zeker. Maar de betekenis verschilt. In de eerste zin zeg je: ... *dan ik jou stuur.* In de tweede zin: ... *dan ze mij stuurt.*

Nederlandse woorden gaan vreemd

Talen nemen de hele tijd woorden van elkaar over. Daardoor spreken ook buitenlanders die geen Nederlands kennen, vaak zonder dat ze het weten een woordje Nederlands. Woorden uit het Nederlands zijn over de hele wereld terug te vinden in andere talen. Dikwijls zijn ze daar gekomen toen Nederlanders of Belgen bezit hadden genomen van gebieden in Afrika of Amerika.

We kennen nog alledaagse Amerikaans-Engelse woorden die al dateren van contacten met Nederlanders van 400 jaar geleden. Een paar voorbeelden:

sleigh ('slee')

boss ('baas')

bluff ('bluffen')

brandy ('brandewijn')

yankee ('Jan Kees')

Weetje!

een miljoen mensen

Welke vorm heeft het werkwoord?

- Een miljoen mensen heeft gezien hoe jij in tranen uitbarstte.
- Een miljoen mensen hebben gezien hoe jij in tranen uitbarstte.

De zinnen zijn allebei goed. Als het woord achter *miljoen* in het meervoud staat, past zowel een enkelvoudig als een meervoudig werkwoord. Als achter *miljoen* een woord komt in het enkelvoud, is alleen een werkwoord in het enkelvoud gebruikelijk: *een miljoen liter olie is in zee terechtgekomen*.

niet

Is er een verschil tussen deze twee zinnen?

- Ik hoop dat het niet gaat regenen op mijn verjaardag.
- Ik hoop niet dat het gaat regenen op mijn verjaardag.

Nee, allebei de zinnen zijn goed. Er is ook geen verschil tussen: *ik denk dat ik niet naar het feestje kom* en *ik denk niet dat ik naar het feestje kom*.

nooit (geen)

Is dat correct? Ik heb nooit geen geld?

Nee. Als je het letterlijk opvat, zou het betekenen dat je altijd geld hebt. Dat bedoelt de spreker niet. Hij wil integendeel meer nadruk leggen op zijn woorden. De meeste mensen vinden dit gebruik van een dubbele ontkenning fout.

Hoe breek je een olifant af?

Wat is gaed?

- o-li-fant
- oli-fant

Er is maar één afbreekplaats: *oli-fant*. Eén letter mag je niet los plaatsen van de rest van het woord.

onder andere(n)

Goed za?

- Ik heb onder anderen mijn neef gezien.
- Ik heb onder andere wiskunde gestudeerd.

Ja, allebei goed. Als het over mensen gaat, schrijven we *onder anderen*. Als het over iets anders gaat, mag er geen *-n* aan.

proberen / geprobeerd

Wie zeg je dat?

- Ik heb je nog proberen te bellen.
- Ik heb nog geprobeerd je te bellen.

Allebei goed. In Nederland hoor je ook nog *ik heb je nog geprobeerd te bellen*.

schaterlachen

Wie is het voltooid deelwoord?

- geschaterlacht?
- schatergelachen?

Samengestelde werkwoorden zijn soms scheidbaar (*achterblijven – ik blijf achter*) en soms niet-scheidbaar (*overdrijven – ik overdrijf*). Bij de niet-scheidbare werkwoorden zijn er sommige die ontstaan zijn uit twee werkwoorden: *schateren* en *lachen*, bijvoorbeeld. Zulke werkwoorden worden vervoegd als regelmatige werkwoorden. Dus: *schaterlachen – ik schaterlach – ik schaterlachte – ik heb geschaterlacht*. Dat is wel wonderlijk, want het voltooid deelwoord van *lachen* is onregelmatig: *lachen – gelachen*.

Op dezelfde manier wordt het voltooid deelwoord gevormd van

- > *roerbakken – geroerbakt*
- > *stofzuigen – gestofzuigd*
- > *zweefvliegen – gezweefvliegd*

Dampa of padam?

Een woord van twee lettergrepen heeft altijd één lettergreep die wat harder klinkt. Als dat de eerste is, hoor je iets als DAM-pa. Als de nadruk op de tweede lettergreep valt, hoor je pa-DAM. Soms is een hele zin geschreven met diezelfde dreun. Bij verzen heb je dat vaak:

Jantje zag eens pruimen hangen: dam-pa dam-pa dam-pa dam-pa.

Er viel een keer een blaadje op het water: pa-dam pa-dam pa-dam pa-dam pa-dam-pa (hier is nog een extra lettergreep te horen).

Kies uit deze plaatsnamen welke het beste past in de reclamekreet.

Je mag kiezen uit: Den Haag – Amsterdam – Brugge – Soest – Antwerpen

- 1 In ... woon ik graag, het is er wondermooi.
- 2 Er is geen mooier plaats dan ..., ik wil er nooit meer weg.
- 3 Als ik het voor het zeggen had, ik koos de stad
- 4 In ... ben ik geboren, ik was er gelukkig en blij.
- 5 ..., zo'n mooie stad, ik ben erop verliefd.

Oplösungen: 1 Brugge, 2 Soest, 3 Den Haag, 4 Antwerpen, 5 Amsterdam

Spelletje!

ski

Wat gebeurt er als ik afgeleide woorden maak met ski?

Het werkwoord:

- > ik ski
- > jij, hij, zij skiet
- > ik, jij, hij, zij skiede
- > we hebben geskied

Zelfstandige naamwoorden:

- > een skiër
- > een skiester (een meisje dat skiet)

slaan / slagen

Wanneer is het slaan en wanneer is het slagen?

slaan:

- Je *slaat* de spijker op de kop. Je *sloeg* de spijker op de kop. Je hebt de spijker op de kop *geslagen*.
- De klok *slaat* twaalf uur. De klok *sloeg* twaalf uur. De klok heeft twaalf uur *geslagen*.

slagen:

- Ik hoop dat je *slaagt* voor je examen. Ik hoop dat je *slaagde*. Je bent voor je examen *geslaagd*.

tekstverwerker Word

Wat is de juiste spelling?

- een Word document
- een Word-document
- een Worddocument

Omdat *Word* een eigenaam is, krijgt de gehele samenstelling een hoofdletter. Het streepje is niet nodig, maar het mag als je daarmee de merknaam beter doet uitkomen. Dus: *Worddocument* of *Word-document*.

Alles, maar
dan ook
álles wat je
ooit over het
Nederlands
wil weten!

- > Gek op taalweetjes?
- > Of schuilt er een taalkunstenaar in jou?
- > Op zoek naar goede taaluitleg of een brokje geschiedenis?

Duik onder in
www.taalhelden.org!

TAALKUNSTENAARS

WEETJES LOL TAALKUNSTENAARS NEDERLANDS ANDERS TAALADVIES LEZEN GESCHIEDENIS WERELDWID

RECENT

MEEST BEKEKEN

BEST GEWAARDEERD

Die jongste
maakt een
ebers.

als anders
wie
andere

Ik gaar
toe!

w lip

1

Battus Oppenlander
taal-2 letterkunde - 1964

lol

Battus en Spooner

6

taalkunstenaars

Profielwerkstuk over Spinvis
wint

3

taalkunstenaars

Onverwacht

1

lol

Koefnoen en Lingo

5

taalkunstenaars

Lucky Fons III

1

AGENDA

04 mei '14

20 mei '14

13 mei '14

DOE MEE!

Schrijf ook voor Taalhelden
en goef je op!

25

testen / tests

Is de meervoudsvorm testen of tests?

Beide vormen zijn juist. Hetzelfde geldt voor *motors* en *motoren*, en voor *sponsors* en *sponsoren*.

toen / als

Zeg ik hier tweemaal hetzelfde?

- Als ik thuiskwam, lag de sleutel onder de mat.*
- Toen ik thuiskwam, lag de sleutel onder de mat.*

Nee. Zodra je *als* zegt, denken we *telkens* erbij. Het gaat dan om iets wat vaker gebeurde. Wil je het hebben over een eenmalige gebeurtenis, zeg dan *toen*. De voorbeeldzinnen kunnen dus allebei, maar ze hebben een verschillende betekenis. In de volgende zinnen kan je niet kiezen:

Als ik thuiskwam, lagen er altijd boterhammen klaar.

Toen ik die dag thuiskwam, lagen er geen boterhammen klaar.

trema

Wanneer plaats je een trema, dus twee puntjes, op een klinker?

Dit zijn de regels:

- > Schrijf alleen een trema bij klinkerbotsing: twee klinkertekens die dikwijls samen één klank voorstellen, moet je uit elkaar houden omdat ze tot twee lettergrepen behoren: po-ezie is niet poe-zie, en daarom: *poëzie*. Als de plaats van de 'botsing' tussen twee woorden is (*auto-onderdelen*) gebruik je geen trema, maar een koppelteken. (zie: koppelteken)
- > Alleen een trema op de eerste klinker van een lettergreep. Dus *reëel*, want de tweede lettergreep is eel. Als je 'reeël' zou schrijven, moesten we 'ree-el' lezen.
- > Geen trema in sommige vreemde woorden: *opticien, museum*.
- > Als er drie letters staan, komt er geen trema vlak achter de i. Dus niet in *truien* en *draaien*, wel in *knieën*.

de twee

Hoe zeg je dat?

- De twee grappigste brillen van de hele winkel.
- De grappigste twee brillen van de hele winkel.

Het kan op twee manieren, maar gewoonlijk zetten we het bijvoeglijk naamwoord zo dicht mogelijk bij het zelfstandig naamwoord. Het telwoord komt dan voor het bijvoeglijk naamwoord. Dus: *de twee grappigste brillen*.

u hebt / heeft

Wat is de juiste vorm?

- U hebt goed geantwoord.
- U heeft goed geantwoord.

Allebei de vormen worden gebruikt. Taaladviesboeken schrijven dat *u hebt* iets minder stijf is dan *u heeft*.

Nelli plaatst op 'n parterretrap

'n pot staalpillen.

Ket palindroom

Pap. Lepel. Maandnaam. Woorden, zinnen en namen die je van voor naar achter én omgekeerd kan lezen, heten een palindroom. De oude Grieken leverden ons de term: 'palin' (terug) en 'dromein' (gaan, lopen), en bezorgden ons het oudste geschreven palindroom: *Nipson anomimata mi monan opsin* (waarbij je de 'ps' als één letter (de psi) moet lezen). Dat betekent: 'Was je zonden, niet alleen je gezicht.'

Dammit l'm mad

Palindroomzinnen zijn moeilijk om te verzinnen. Dit is er een: Nelli plaatst op 'n parterretrap 'n pot staalpillen.

Tarwewrat

Woorden die je kan omkeren, komen al vaker voor. Deelleed, droommoord, eibofobie, Legovogel, maandnaam, meetsysteem, neppoppen, nepparterretrappen, racecar, roodoor, taartstraat, legersregel, tarwewrat. Het langste Nederlandse palindroom is: nepkoortsmeetsysteemstrookpen. Dat betekent zoveel als: een nep-pen om strookjes mee in te vullen van een systeem dat koorts meet.

Bob

Ook kan je sommige namen omkeren. Hannah, Bob, Onno, Otto, Natan. Of plaatsnamen: Ellemelle, Ede, Epe.

Het volledige artikel van Taalhelden-redacteur Floor Toppets (14) uit het Belgische Tongeren vind je op www.taalhelden.org.

*Jonge
reparter*

updaten

How schrijf ik de verwoegde vormen van updaten?

Ik	update	updatete	heb geüpdatet
Jij/hij/zij	updatet	updatete	hebt/heeft geüpdatet
Wij/jullie/zij	updaten	updateten	hebben geüpdatet

Je schrijft dus over *geüpdatete* software. Maar het kan eenvoudiger, bijvoorbeeld met *bijgewerkte* software.

vele(n)

Wanneer moet er een n aan?

- Vele denken dat geld ons gelukkig maakt.
- Velen denken dat geld ons gelukkig maakt.

Het gaat om mensen en *vele(n)* vervangt hier een zelfstandig naamwoord. Je kan namelijk ook zeggen: '*Volwassenen denken dat geld ons gelukkig maakt.*' Als die twee voorwaarden vervuld zijn, schrijven we een *n*: *velen*. Vergelijkbaar is: '*Anderen denken dat gezondheid belangrijker is.*' Als er een zelfstandig naamwoord volgt op dit soort woorden, komt er geen *n*: '*Sommige jongeren kan het niets schelen.*'

vergeten hebben / zijn

Zijn de hulpwerkwoorden allebei bruikbaar?

- Ik ben het vergeten.
- Ik heb het vergeten.

In de meeste zinnen wel. *Ik heb mijn biologieboek vergeten / ik ben mijn biologieboek vergeten.* Alleen als je bedoelt: ik kan me iets niet meer herinneren, moet je *zijn* gebruiken: '*Ik ben vergeten hoe jouw vriendinnetje heet.*'

verloren hebben / zijn

Zijn twee hulpwerkwoorden bruikbaar?

- Ik heb iets verloren.
- Ik ben iets verloren.

Taaladviesboeken raden *hebben* aan als het niet gaat om iets wat in je bezit was. Daarom zeg je: *ze heeft haar ouders verloren; hij heeft zijn baan verloren*. Als je bedoelt dat je iets kwijt bent, kan je de twee hulpwerkwoorden gebruiken.

welk / wat

Wat is de best geformuleerde vraag?

- Welke is jouw lievelingskleur?
- Wat is jouw lievelingskleur?

Het kan allebei. De meeste mensen zullen de eerste vraag stellen als je moet kiezen tussen kleuren die getoond worden. Iemand geeft je bijvoorbeeld twee sjalmpjes en vraagt welke je het liefste ziet. De tweede vraag is algemeen: noem maar een kleur.

willen

Wat is de verleden tijd van willen?

Tegenwoordig vervoegen we *willen* als een regelmatig werkwoord. De vorm *wou* bestaat alleen nog in het enkelvoud.

- > *ik, jij, hij, zij wilde of wou*
- > *wij, jullie, zij wilden*

word lid

Hoe moet ik dat schrijven?

- Word lid van de jeugdclub!*
- Wordt lid van de jeugdclub!*

Een imperatief of gebiedende wijs schrijven we met de stam van het werkwoord. Dus: *word* lid, ook als de vraag of het bevel gericht is tot meer mensen tegelijk.

Zoek het dier in deze zinnen.

Ik heb deze zelden gezien.

Roer in de pan terwijl ik de tafel dek.

Het was lang geleden dat we elkaar nog hadden gezien.

Het is een drukke dag geweest.

Als de anderen die raadsels oplossen, hoef jij het niet te doen.

Heeft dat klokkengelui lang geduurd?

Zeg elke keer je naam als iemand je daarom vraagt.

De president is naar Amerika teruggekeerd.

Er staat een paar damesschoenen voor de deur.

De kinderen krijgen snoep als ze braaf geweest zijn.

1

6

2

7

3

8

4

9

5

10

Oplösungen: 1 ezel, 2 panter, 3 slang, 4 eend, 5 rendier, 6 uil, 7 egel, 8 ram en kat, 9 paard, 10 zebra

Spelletje!

word vervolgd / wordt vervolgd

Koe schrijf je de uitdrukking?

- Word vervolgd.
- Wordt vervolgd.

Dit is een verkorte weergave van 'dit verhaal wordt vervolgd'. Dus met *dt*: *wordt vervolgd*.

zij / ze

Wat is de correcte zin?

- Zoek niet langer naar je sokken; ze liggen onder je bed.
- Zoek niet langer naar je sokken; zij liggen onder je bed.

Alleen als het om personen gaat, gebruiken we *zij*. Naar zaken verwijzen we met *ze*. *Die* kan ook: '*Die liggen onder je bed.*' Ook naar personen kun je trouwens verwijzen met *ze*: '*Ze hebben mijn sokken gestolen.*'

zijn / haar staart

Kan je hier kiezen?

- De muis heeft haar staart pijn gedaan.
- De muis heeft zijn staart pijn gedaan.

Dieren zijn mannetjes of vrouwtjes, en je kan dat aangeven door *zijn* of *haar* te gebruiken. Maar de meeste Nederlanders zien alle dieren als mannetjes. *De muis zijn staart*, ook als het een vrouwtjesmuis is.

In België gaat dat anders. Daar gebruiken veel mensen voor sommige dieren, zoals muizen en katten, bijna altijd vrouwelijke verwijswoorden, en voor andere dieren, zoals honden en vossen, altijd mannelijke. *De muis haar hol; de hond zijn hok*. Regels bestaan daar niet voor en het is al even weinig logisch als het systeem van de Nederlanders.

zoals bijvoorbeeld

Welke zinnen zijn mooi geformuleerd?

- Ik hou van sport, zoals van tennis en zwemmen.
- Ik hou van sport, bijvoorbeeld van tennis en zwemmen.
- Ik hou van sport, zoals bijvoorbeeld van tennis en zwemmen.

De derde zin is niet zo fraai. Het is een mengvorm van de eerste twee versies.

Werkwoorden
spellen
zonder fouten

De onvoltooid tegenwoordige en verleden tijd

De onvoltooid tegenwoordige of de onvoltooid verleden tijd van een werkwoord gebruiken we als persoonsvorm in een zin. Bijna altijd staat er een onderwerp bij. Voor de persoonsvorm hebben we de kortste vorm van het werkwoord nodig, de stam. Daar hangen we meestal een uitgang aan vast.

Enkele voorbeelden:

		Stam	Uitgang
Tegenwoordige tijd		Ik werk	werk
		Jij werkt	werk t
		Werk jij	werk
		Hij/zij werkt	werk t
		Wij werken	werk en
Verleden tijd	op -de(n)	Ik speelde	speel de
		Jij speelde	speel de
		Wij speelden	speel den
	op -te(n)	Ik werkte	werk te
		Jij werkte	werk te
		Wij werkten	werk ten

In de meeste gevallen geeft dat geen spelproblemen. Maar wel als de stam van het werkwoord eindigt op t of op d. Dan krijg je vormen op -dt, -dde en -tte.

Enkele voorbeelden:

		Stam	Uitgang
Tegenwoordige tijd		Ik antwoord	antwoord
		Jij antwoordt	antwoord t
		Antwoord jij	antwoord
		Hij/zij antwoordt	antwoord t
		Wij antwoorden	antwoord en
Verleden tijd	op -de(n)	Ik antwoordde	antwoord de
		Jij antwoordde	antwoord de
		Wij antwoordden	antwoord den
	op -te(n)	Ik wachtte	wacht te
		Jij wachtte	wacht te
		Wij wachtten	wacht ten

Om te onthouden

Wanneer dt?

Je mag alleen -dt schrijven als het hele werkwoord (de infinitief) eindigt op '-den', dus bij werkwoorden als *worden, laden, antwoorden*.

De persoonsvorm bij 'ik' eindigt nooit op -dt.

De persoonsvorm bij 'hij/zij' of een andere derde persoon eindigt nooit op -d.

Als je ouder wordt, word je groter

Je schrijft *je wordt*, maar *word je*.

Als je een ander werkwoord kiest, kun je het horen: '*Als je snel loopt, loop je verloren.*'

Je bent je vader niet

Je schrijft *Antwoord je op de vragen?* met -d en *Antwoordt je vader op de vragen?* met -dt. Hoe dat komt? Omdat 'je vader' (derde persoon) niet hetzelfde is als 'je' (tweede persoon). Vergelijk met een ander werkwoord: *Loop je naar huis?* maar *Loopt je vader naar huis?* Daar kun je het horen.

Als het gebeurt, is het gebeurd

Er bestaan verwarrende vormen: *gebeurt* en *gebeurd*. De eerste vorm is een tegenwoordige tijd: *het gebeurt*. De tweede is een voltooid deelwoord: *het is gebeurd* (lees hiervoor het hoofdstukje over het voltooid deelwoord op bladzijde 54).

Het werd nooit t

Veel fouten worden gemaakt met het werkwoord worden. De meest gebruikte vormen zijn: *ik word, je wordt, word je, hij/zij wordt - ik werd, je werd, werd je, hij/zij werd*. Bij een verleden tijd komt dus nooit een -t.

Ik wachtte tot ze lachte

We schrijven *ik lachte*, maar *ik wachtte*. Hoe komt dat?

- > De stam van lachen is lach. Daar voegen we -te aan toe voor de verleden tijd: *ik lachte*.
- > De stam van wachten is wacht. Ook daar voegen we -te aan toe voor de verleden tijd: *ik wachtte*.

Kga mOrghe tRug nr sgl

Jongerenschrijftaal of gewoon fout?

- 1 *Ik ga morgen weer naar school. Het is nu al heel stom, en het is nog niet eens begonnen!*
- 2 *Kga morghe weer nr school, tis nu al heel stom en tis nog ni eens begonne!*
- 3 *Kga mOrghe tRug nr sgl. :/ tiis al kEii shTm n nOg nii eeNs bEgonh! :s*

Anke (17) uit Brussel

“Ik brabbel niet, maar ik ben gewoon te lui om elk woord af te maken – iedereen doet het, dus ze weten wat ik wil zeggen, of ik nu ‘vertelle’ of ‘vertellen’ schrijf.”

Katrien (17) uit Antwerpen

“Afkorting is handig als ik snel antwoord wil geven en ik vind ‘Algemeen Nederlands’ nogal fake klinken. Zo praat je toch niet met je vrienden?”

Bojan (15) uit Tervuren

“Ma wrwa zouk dran dnke, as dr nooit gne problemhe zyn?”

Oké, er wordt wel eens gevraagd of ik een zin kan herhalen. Dan zet ik er een komma tussen en dan schenk ik meer aandacht aan mijn spaties.”

Het hele verhaal van Taalhelden-redacteur Laura Baas (17) uit het Belgische Overijse vind je op www.taalhelden.org.

Het voltooid deelwoord

Het voltooid deelwoord is de vorm die je in een zin meestal vindt in een voltooid tegenwoordige of voltooid verleden tijd. Er staat dan een vorm van *hebben* of *zijn* bij: 'Ik heb gelopen, ik ben gevallen'. Het voltooid deelwoord kan soms ook gebruikt worden als bijvoeglijk naamwoord: 'een gesloten deur'.

- > Een voltooid deelwoord schrijven is moeilijk als je een t hoort aan het eind. Die schrijven we als t of als d: *gewerkt* of *gebeurd*. Om te weten hoe het moet, verleng je het woord met een e. Dan hoor je wat je moet schrijven:

wat wil je schrijven?	verleng met e	wat hoor je?	voltooid deelwoord
gewerkt? gewerkd?	gewerkte	<i>te</i>	<i>gewerkt</i>
gebeurt? gebeurd?	gebeurde	<i>de</i>	<i>gebeurd</i>

- > Van werken is het voltooid deelwoord *gewerkt* – we schrijven een t omdat we *gewerkte* horen.
- > Van gebeuren is het voltooid deelwoord *gebeurd* – we schrijven een d omdat we *gebeurde* horen.

Wat ook helpt, is een zinnetje maken in de verleden tijd: 'ik werkte', 'het gebeurde'. Dan hoor je het ook.

Om te onthouden

Geen dt

Een voltooid deelwoord eindigt nooit op -dt.

tte of dde?

Een voltooid deelwoord kan als bepaling gebruikt worden bij een ander woord. Een voorbeeld: *een beantwoord briefje*. Soms komt er dan een e achter het woord: *de beantwoorde brieven*, maar dat is geen reden om -tte of -dde te schrijven, zoals we doen voor de verleden tijd (lees het hoofdstukje over de onvoltooid tegenwoordige en verleden tijd op bladzijde 50).

Dus:

- > *ik beantwoorde de brieven*
- > *de beantwoorde brieven*

We verdubbelen de medeklinker wel als dat nodig is voor de uitspraak.

Voorbeelden:

- > *redden – de geredde huisdieren*
- > *schatten – de geschatte hoogte*

Werkwoorden waar je over struikelt

De uitheemse werkwoorden zijn vetgedrukt.

infinitief	verleden tijd	voltooid deelwoord
bekladden	bekladde	beklad
bepalen	bepaalde	bepaald
branden	brandde	gebrand
briefen	briefte of briefde	gebrieft of gebriefd
doden	doodde	gedood
douchen	douchte	gedoucht
e-mailen	e-mailde	ge-e-maild
gamen	gamede	gegamed
gapen	gaapte	gegaapt
gebeuren	gebeurde	gebeurd
golfen	golfte of golfde	gegolft of gegolfd
golven	golfde	gegolfd
juichen	juichte	gejuicht
kletsen	kletste	gekletst
krabben	krabde	gekrabd
kruisen	kruiste	gekruist
kussen	kuste	gekust
leggen	legde	gelegd
leven	leefde	geleefd
likken	likte	gelikt
lunchen	lunchte	geluncht
pochen	pochte	gepocht
puffen	pufte	gepuft
pushen	pushte	gepusht

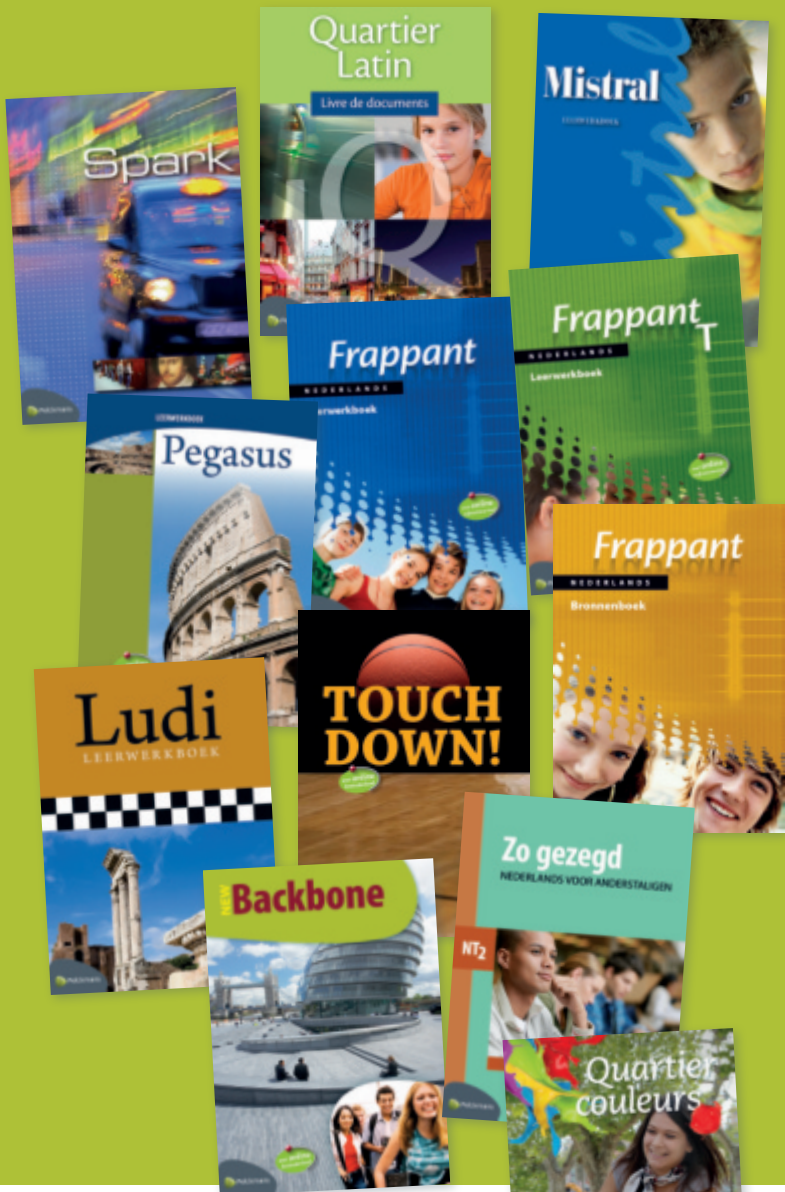
infinitief	verleden tijd	voltooid deelwoord
razen	raasde	geraasd
relaxen	relaxte	gerelaxt
roetsjen	roetsjte	geroetsjt
schrobben	schrobde	geschrob
scoren	scoorde	gescoord
sms'en	sms'te	ge'smst
speechen	speechte	gespeecht
suffen	sufte	gesuft
surfen	surfte	gesurft
swipen	swipete	geswipet
texten	texte	getext
twitteren	twitterde	getwitterd
uploaden	uploadde	geüpload
verhuizen	verhuisde	verhuisd
verbranden	verbrandde	verbrand
veroordelen	veroordeelde	veroordeeld
verstijven	verstijfde	verstijfd
vloeien	vloeide	gevloeid
voeren	voerde	gevoerd
vrezen	vreesde	gevreesd
werken	werkte	gewerkt
zetten	zette	gezet
zwalpen	zwalpte	gezwalpt
zweven	zweefde	gezweefd

Met onze boeken word je in een mum
van tijd een echte taalknabbel!
Spreek en schrijf als een expert in het
Nederlands, voer zeondr problemen
gesprekken in het Engels, het Frans
of het Duits, ontdek de mooie
Latijnse taal en bleef peuziler
aan het studeren! *

Denk verder ...

en word een echte taalknabbel!

* Wist je dat het voor veel woorden helemaal niet uitmaakt in welke volgorde de letters staan? Als de eerste en de laatste letter maar op de juiste plaats staan!

Vijftig woorden
die moeilijk
zijn om te
schrijven

abonnement	interessant
actie	interview
akkoord	kwaliteit
apart	liniaal
applaus	manoeuvreren
barbecue	Marokko
cadeau	misschien
(een) chic (pak) / chique (kleren)	muzikant
circus	niveau
comité	onmiddellijk
commissie	parallel
eczeem	patiënt
elektrisch	per se
elektronica	pijl (en boog) / (op een hoog) peil
enigszins	product
enthousiast	pyjama
espresso	quiz
extreem	reclame
financieel / financiële	seks
fotokopie	sowieso
galopperen	spioneren
groentesoep	succes
Groot-Brittannië	verraderlijk
herinneren	verrassen
insect	yoghurt

Wat vind je in dit boekje?

A

aaneenschrijven	5, 7, 17
afbreking	34
als	12, 40
andere(n)	21, 43
apostrof	6

B

bekend	22
bezitsvorm	6
bijvoorbeeld	48
breuk	27, 31

C

cijferwoord	7
contaminatie	8, 15

D

dan	12
danken	12
dat	13
deelteken	41
door	31
dt	5
dubbele ontkenning	34
dubbelop	32, 34, 48
duur	15

E

echter	32
één	16
eerste woord	17
eerste	17
eind-e	25
eind-n	21, 27, 35, 43
eind-w	30
e-mail	17
en	17
Engels werkwoord	17, 43
enkele(n)	21
enkelvoud	31, 34
enkelvoud/meervoud	5, 20

G

gebiedende wijs	5, 8, 45
gebod	5
geen	22, 34
gekend	22
gevolgd	23
geweest	23
grootte	24

H

haar/zijn	47
half	31
handelaar	24
hebben	23, 41, 43, 44
heel	25
hele	25
hen	25
het-woord	15
heten	22
hoeven	26
hoofdletter	27, 30
hulpwerkwoord	23, 28, 43, 44, 45
hun	25, 27

I

ij	27
ik	27, 33
imperatief	5, 8, 45

J

jaartal	5
jij	28
jongen	15
jongetje	28
jou(w)	28, 30

K

keer	14
klinkerbotsing	30, 41
koppelteken	17, 21, 30, 37
kunnen	28

L

langs	31
Latijnse woorden	11
letterwoord	7
lidwoord	8

M

maar	32
mannelijk/vrouwelijk	47
meerdere	32
meervoud	6, 11, 24, 31, 34, 40
meervoud/enkelvoud	5, 20
meisje	15
mij	33
miljoen	34
moeten	26

N

Nederland/Vlaanderen	10
negatieve vraag	22
niet	34
noch	31
noemen	22
nooit	34

O

onderwerp	27
ontkenning	22, 34
ook	31
open lettergreep	6
overtreffende trap	8, 13

P

proberen	35
punt	11
puntjes	41
roerbakken	35

S

samenstelling	7, 30
ski	36
slaan	37
slagen	37
sommige(n)	21, 43
stofzuigen	35
symbool	11

T

tegenwoordige tijd	50
telwoord	5
test	40
tijd	10, 31
toen	40
trema	41

U

u	41
uitspraaktekens	16
updaten	43

V

vele(n)	43
verbuiging	25
vergelijking	12, 33
vergeten	43
verkleinwoord	7, 11, 28
verleden tijd	40
verloren	44
verscheidene	32
verschillende	32
vervoeging	35
voltooid deelwoord	23, 35, 52, 54, 55
voorzetsel	10, 31
vrouwelijk/mannelijk	47

W

wat	13, 14, 44
weglating	6
welk	44
wijten	12
willen	28, 45
woordvolgorde	17, 24, 27, 35, 41
word(-)document	37
word(t) vervolgd	47

X

ze	47
zij	27, 47
zijn	8, 23, 43, 44
zijn/haar	47
zoals	48
zullen	28
zweefvliegen	35

Ontdek de struikelblokken.

- 1 Een onvoltooid tegenwoordige tijd maken, is voor de meeste werkwoorden niet moeilijk. Je schrijft wat je hoort: *jij werkt – werk jij? – jij werkte*. Als het werkwoord eindigt op *-den* hoor je het niet: *ik antwoord*, maar *jij antwoordt* en dan weer *antwoord jij*.
Duid hieronder met een markeerstift alle werkwoorden met *-den* aan waar je voor moet uitkijken.

antwoorden – beloven – bereiden – beschermen – bewerren
dalen – geven – hebben – inladen – inrichten – melden – nemen
rammen – schrijven – spelen – stijgen – verbranden
vergissen – verschroeien – verspreiden – vervelen – verwachten
verwisselen – vluchten – wachten – worden – zijn

- 2 De onvoltooid verleden tijd kan moeilijk zijn bij werkwoorden die eindigen op *-den* of *-ten*. De tegenwoordige tijd is met enkele medeklinker, bijvoorbeeld *wij antwoorden vandaag nog; we richten volgende week ons clubhuis in*. De verleden tijd heeft een dubbele medeklinker, bijvoorbeeld *toen wij je antwoordden was je tevreden; toen we ons clubhuis inrichtten hadden we weinig geld*.
Duid hieronder met een markeerstift alle werkwoorden op *-den* of *-ten* aan waar je voor moet uitkijken.

antwoorden – beloven – bereiden – beschermen – bewerren
dalen – geven – hebben – inladen – inrichten – melden – nemen
rammen – schrijven – spelen – stijgen – verbranden
vergissen – verschroeien – verspreiden – vervelen – verwachten
verwisselen – vluchten – wachten – worden – zijn

Oplossingen:
1 antwoorden, beloven, bereiden, inladen, inrichten, melden, verbranden, verspreiden, worden
2 antwoorden, beloven, bereiden, inladen, inrichten, melden, verbranden, verspreiden, vluchten, wachten, worden

Spelletje!

Ontdek de struikelblokken.

- 3 Soms zien we woorden zo dikwijls als bijvoeglijk naamwoord of voltooid deelwoord, dat we durven te vergeten dat we ze als persoonsvorm anders moeten schrijven. Een duidelijk voorbeeld is *gebeurd*. We schrijven *een echt gebeurd verhaal*; *het is echt gebeurd* maar *het gebeurt nog elke dag*.
Zet de volgende woorden in twee kolommen: links de voltooiden deelwoorden (voorbeeld: *we hebben het verwaarloosd*), rechts de persoonsvormen in de tegenwoordige tijd (*mijn vriendje verwaarloost*).

bekend - geloofi - bepaald - verwart - bepaalt - geloofd
ontkent - verward - vernielt - verkeerd - ontkend - verkeert
bekent - vernield

We hebben het ...

1a

2a

3a

4a

5a

6a

7a

Mijn vriendje ...

1b

2b

3b

4b

5b

6b

7b

Oplösungen:
kolom a: bepaald, bekend, geloofd, ontkend, vernield, verward, verkeert
kolom b: bepaalt, bekennt, gebeurt, ontkent, vernielt, verwaart, verkeert

Spelletje!

Mijn aantekeningen

A large white rectangular area with horizontal ruling lines, intended for writing. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page.

Deze uitgave is een initiatief van de Nederlandse
Taalunie en werd gerealiseerd samen met
Van Dale Uitgevers en Uitgeverij Pelckmans.

taal:
unie

van Dale

Met speciale dank aan:

Standaardboek
Verhuur

Plato Educatie